

## СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті визначено стан та перспективи розвитку туристичної галузі Луганської області. За допомогою статистичних даних визначено основні тенденції функціонування туристичної індустрії регіону. На основі даних офіційних джерел ідентифіковано нормативно-регуляторні акти, які напряму чи опосередковано впливають на розвиток туризму в області. Проведений аналіз дозволив визначити негативні та позитивні фактори розвитку галузі, сформулювати основні проблеми та шляхи їх вирішення для подальшого розвитку туристичної індустрії Луганської області.

**Ключові слова:** туризм, туристична галузь, туристична інфраструктура, аналіз, проблеми, фактори розвитку.

**Постановка проблеми.** Ставши незалежною державою у 1991 році Україна з кожним роком все більше приваблює світову спільноту не тільки як бізнес партнер у галузях промисловості та сільського господарства, але й як туристичний регіон де є на що подивитися і є що запропонувати не тільки постійним мешканцям, але й іноземним відвідувачам.

Безумовними лідерами стосовно розвитку туристичної індустрії на сьогодні є західні регіони, що межують із східними країнами ЄС, АР Крим, Одеська область, столиця нашої держави м. Київ, які багаті на історичні, культурні пам'ятки, мають значні рекреаційні ресурси та належну туристичну інфраструктуру. Але сучасні світові тенденції розвитку даної галузі свідчать про те що туристично-привабливими та цікавими для відвідувачів можуть бути не тільки рекреаційно-багаті та курортні регіони. Вже давно у поле зору туристів попадають промислові регіони, та території які з першого погляду не мають що запропонувати на ринку туристичних продуктів.

Яскравим прикладом такого регіону є Луганська область, яка розташована на південному сході нашої держави. З самого початку цей регіон розглядався як промисловий центр з підприємствами важкої металургії та машинобудування. В останні роки, коли туристична індустрія з допоміжних поступово перетворюється в одну з провідних галузей економіки, проблеми та перспективи розвитку туризму на сході країни та безпосередньо у Луганській області набувають все більшої актуальності.

Водночас туристична галузь, перспективи та напрями її розвитку розглядають-

ся в рамках функціонування єврорегіону «Донбас», який створено у 2010 році та до складу якого увійшла та сама Луганська область, а також Донецька область від України, та Ростовська область з боку Російської Федерації.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Огляд публікацій останніх років засвідчив, що на сьогоднішній день більшість уваги з боку науковців та практиків приділяється вже відомим туристичним регіонам на західній Україні. Натомість дослідників, які б висвітлювали проблеми розвитку туризму на сході і зокрема у Луганській області не так вже й багато. Серед таких можна відзначити: Болдирева О [1], Маштакову Н. [2], Карлову О. [3], Клименко О. [4], Свірідову Н. [5] та ін.

Аналіз наукових публікацій зазначених авторів дає змогу зробити висновок, що майже всі дослідники приділяли увагу проблемам розвитку туризму достатньо поверхнево, або торкалися тільки окремих питань. Наприклад, Болдирев О. [1, с. 18-19] у своїй статті робить так би мовити певний «зріз» щодо наявності в області історико-культурної спадщини, рекреаційних ресурсів, об'єктів туристичної інфраструктури та заповідного фонду, формулює цілий ряд проблем та пропонує шляхи їх вирішення як на рівні області так і на загальнодержавному рівні, але незрозуміло чим керувався автор, що було покладено в основу, чи було проведено аналіз статистичних даних?

Маштакова Н. взагалі у торкається тільки проблеми розвитку культурного туризму у Луганській області. Автор у своїй роботі [2] розглядає різновиди культурного туризму, наявний музейний фонд, вже



існуючі екскурсійно-культурні маршрути та пропонує ряд висновків щодо подальшого розвитку даного напрямку. Зрозуміло, що Луганська область має у своєму розпорядженні ресурси, які спроможні забезпечити не тільки культурний, але й багато інших видів туризму, знову ж таки у представленій публікації відсутні будь-які статистичні дані, на основі яких було б можливо зробити більш ґрунтовні висновки.

Клименко О. [4] взагалі розглядає Луганську область у купі з іншими східними регіонами у контексті розвитку курортного туризму. Тут представлена певна статистична інформація, але це тільки окремі цифри, які не дають чіткої уяви про наявні тенденції розвитку туристичної галузі області.

Певна спроба провести аналіз статистичних даних була зроблена Карловою О. [3], але представлена інформація носить дуже обмежений характер та до певної міри застаріла і потребує оновлення.

Найбільш ґрунтовною та такою що заслуговує на увагу є монографія авторського колективу під керівництвом Свірідової Н. Д. [5], але статистичні дані, представлені в роботі вже дещо застарілі, та потребують оновлення (останні дані за 2010 рік) тому окреслені в монографії тенденції розвитку галузі потребують певного оновлення з урахуванням результатів розвитку останніх років.

В рамках функціонування єврорегіону «Донбас» в Стратегії соціально-економічного розвитку даного формування, яка була розроблена 2012 року [6, с. 99-101], також було зазначено основні проблеми та напрями розвитку туризму в регіоні, але представлена інформація не підкріплена конкретними статистичними даними.

Отже огляд наукових публікацій засвідчив, що останні три роки не було проведено ґрунтового аналізу щодо функціонування та перспектив розвитку туризму у Луганській області, на основі аналізу динаміки статистичних даних. Крім того ніхто з зазначених авторів не торкався дослідження стану та результатів реалізації нормативно-регуляторних актів щодо роз-

витку туризму на території Луганської області.

**Мета дослідження.** Систематизація наявної статистичної інформації, аналіз проблем та виявлення тенденцій розвитку туристичної індустрії у Луганській області.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Луганська область – це промисловий регіон, основним джерелом доходів якого залишаються підприємства машинобудівної та металургійної галузі. Ця територія ніколи не була серед лідерів туристичного бізнесу. Нажаль поки що така тенденція залишається незмінною (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, питома вага туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності Луганської області відносно України за останні п'ять років не перевищував 2%. Причому у абсолютних числах даний показник по Луганській області за період 2008-2012 рр. скоротився більш ніж у 4 рази.

Іноземних туристів область майже не обслуговує - це всього лише 0,03% туристів від загальної кількості по Україні. Значне скорочення відбулося у кількості обслугованих внутрішніх туристів, якщо у 2008 – ця цифра складала майже 3% від загальноукраїнського показника, то у 2012 вона становила лише 0,3%.

За період 2008-2012 рр. більш ніж у 5 разів скоротилася кількість екскурсантів, що обслуговувалися туристичними підприємствами Луганської області. У відносному вираженні щодо загальноукраїнського показника їх питома вага також скоротилася майже у двічі (з 0,87% до 0,45%).

Статистика туристичних потоків Луганської області та України в цілому свідчить про негативну динаміку не тільки в Луганській області але й на загальнодержавному рівні (виключенням є тільки чисельність вітчизняних туристів, які виїжджали за кордон, яка за останні п'ять років зросла у 1,5 рази). Але на віть за таких умов область втратила свої позиції по всіх відносних показниках.

Аналізуючи стан туристичної індустрії неможна оминати увагою основні показники діяльності готелів та інших місць тимчасового проживання (табл. 2).



Т а б л и ц я 1

**Туристичні потоки в Луганській області та в Україні, осіб**

Рік	Регіон	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України - усього	Із загальної кількості туристів:			Кількість екскурсантів
			іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
2008	Луганська обл.	53279	126	15487	37666	21022
	Україна	3041655	372752	1282023	1386880	2405809
	Питома вага Луганської обл., %	1,75%	0,03%	1,21%	2,72%	0,87%
2009	Луганська обл.	44341	163	11584	32594	29940
	Україна	2290097	282287	913640	1094170	1909360
	Питома вага Луганської обл., %	1,94%	0,06%	1,27%	2,98%	1,57%
2010	Луганська обл.	35880	162	13304	22414	20062
	Україна	2280757	335835	1295623	649299	1953497
	Питома вага Луганської обл., %	1,57%	0,05%	1,03%	3,45%	1,03%
2011	Луганська обл.	5385	-	2830	2555	1854
	Україна	2199977	234271	1250068	715638	823000
	Питома вага Луганської обл., %	0,24%	-	0,23%	0,36%	0,23%
2012	Луганська обл.	12169	74	9192	2903	3896
	Україна	3033647	269969	1956483	807195	865026
	Питома вага Луганської обл., %	0,40%	0,03%	0,47%	0,36%	0,45%

Джерело: розроблено автором на підставі [7, 8]

Т а б л и ц я 2

**Готелі та інші місця для тимчасового проживання**

	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2008, %
Кількість готелів та інших місць для тимчасового проживання	101	94	101	60	45	44,6%
Кількість номерів	2476	2333	2691	1592	1261	50,9%
Одноразова місткість, місць	5789	5270	6028	2859	1749	30,2%
Обслуговано приїжджих, тис. осіб	102,0	70,7	90,4	95,9	90,8	89,0%

Джерело: розроблено автором на підставі [8]

Судячи з даних табл. 2, у даній сфері туристичної діяльності також спостерігається негативна динаміка: за останні п'ять років більш ніж у двічі скоротилася кількість готелів, так само скоротився і номерний фонд, кількість обслугованих туристів у 2012 році зменшилася порівняно з 2008 на 11 %.

За даними управління статистики Луганської області [9, с. 430] коефіцієнт використання місткості готелів має дуже низьке значення і хоча з 2008 до 2011 року він виріс майже в 2 рази (з 0,14 до 0,27) таку динаміку не можна назвати дуже позитивною, адже це результат простого скорочення кількості готелів та місць тимчасового розташування.



Також відзначаючи позитивну динаміку у обсягу наданих послуг готелями та іншими закладами з тимчасового проживання, який за 2008-2011 р. р збільшився на 13 % (з 28,7 млн. грн. до 32,5 млн. грн. [9, с. 229]) варто пам'ятати, що на фоні скорочення кількості обслуговуваних туристів скоріш за все мова йде не про більшу кількість наданих послуг а просто про здороження цих послуг з причини підвищення операційних витрат [9, с. 74].

Бажає бути кращім і фінансове становище готельно-ресторанного господарства за 2008-2011 рр. постійно фіксувався негативний показник рентабельності від операційної діяльності даних підприємств, хоча за ці чотири роки від'ємне значення даного показника скоротилося у 7 разів (з -7,3 до -1) [9, с. 45]. Хоча варто зауважити, що той самий показник в середньому по Україні також був від'ємний і складав у 2008 році -6,3 а у 2011 відповідно -0,1 [10, с. 68].

Позитивною тенденцією у діяльності підприємств готельного господарства є збільшення обсягу інвестицій у основний капітал [9, с. 149]. Протягом 2008-2011 рр. цей показник виріс майже у 6 разів (з 3374 до 19772 тис. грн.).

Наступна складова туристичної інфраструктури – санаторно-курортній комплекс області. Статистичні дані за 2008-2011 рр. [8] також свідчать про скорочення кількості санаторіїв-профілакторіїв, баз відпочинку та дитячих оздоровчих таборів майже у 1,5 рази.

Для того, щоб мати повну картину щодо розвитку туризму у Луганській області неможна залишити поза увагою стан основних фондів туристичної інфраструктури, ступінь зносу яких з роками тільки збільшується [9, с. 72]. Така тенденція стосується і суміжних сфер діяльності, без яких повноцінне функціонування туристичної галузі неможливе, найгірша ситуація у сфері діяльності транспорту та зв'язку, де ступінь зносу основних фондів складає майже 80 %.

Не останню роль у розвитку туристичної галузі регіону відіграють загальнодержавні та регіональні нормативно-регуляторні акти, які у тій чи іншій мірі впливають на діяльність даної сфери. У табл. 3 представлено програми що безпосередньо стосуються або мають у своєму складі крім напрямів та заходів розвитку туризму у регіоні.

Т а б л и ц я 3

**Нормативно-регуляторні акти щодо розвитку туризму в Луганській області**

Документ	Основні цілі та характеристики	Заплановані результати
1	2	3
1. Державна стратегія розвитку туризму і курортів	Цілі: формування конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринку національного туристичного продукту, сприяння розвитку туризму і курортів; поліпшення правових, організаційних і соціально-економічних умов для забезпечення реалізації державної політики у сфері туризму і курортів.	Очікується: підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері туризму і курортів, формування впровадження ефективної моделі державного управління.
2. Стратегія економічного та соціального розвитку Луганської області	Стратегія передбачає: - визначення знакових туристичних об'єктів – «візитних карток» регіону, концентрація зусиль щодо створення на їх основі якісних туристичних продуктів з послідовною інформаційною підтримкою. - підтримка малого та середнього бізнесу у розбудові туристично-рекреаційної сфери та закладів розміщення: баз відпочинку, малих готелів, апартаментів, хостелів, сільських зелених садів - створення та реалізація проекту «Луганськ – курорт». - збереження культурної спадщини Луганської області та активне ознайомлення з нею мешканців області	Термін виконання до 2015 року. Стратегія передбачає: активізацію підприємницької діяльності, збільшення: кількості туристів, підприємств готельного господарства кількості санаторіїв та закладів відпочинку, збільшити показник оздоровлених осіб у санаторіях та закладах відпочинку



1	2	3
3. Районна Програма розвитку та підтримки малого та середнього підприємництва у Станично-Луганському районі	Цілі: створення інформаційно-інституційної бази; здійснення комплексу заходів з розвитку місцевої інфраструктури туристичного бізнесу у районі; поширення інформації про культурно-історичну спадщину та туристичну привабливість району; проведення навчальних заходів для підприємницьких структур з питань розвитку інфраструктури туристичного бізнесу	Термін виконання 2013-2015 рр. Програма передбачає підтримку туристичного бізнесу та покращення туристичного іміджу району
4. Стратегія розвитку зеленого (сільського) туризму в селі Денежниково	Головна ціль: формування конкурентоспроможного, відповідного міжнародним стандартам туристичного продукту, спрямованого на максимально ефективне використання рекреаційного потенціалу території громади	Термін виконання 2012-2017 рр. Очікувані результати: збільшення надходжень до місцевих бюджетів за рахунок активізації діяльності туристичної сфери.
5. Стратегія соціально-економічного розвитку єврорегіону «Донбас»	Мета: розробка спільних турмаршрутів та розвиток туристичної інфраструктури євро регіону.	Стратегія розрахована на строк до 2020 року. Очікується: - розробка та реалізація спільних турпроектів, їх активне просування на внутрішньому та зовнішньому ринках. - розвиток туристичної інфраструктури за рахунок збільшення готелів економ класу - розвиток транспортної інфраструктури для оптимізації доступу до рекреаційних територій.
6. Регіональна цільова програма «Розвиток та підтримка малого підприємництва в Луганській області»	Організація та проведення виставки-ярмарку сільського туризму в Луганській області, конкурсів та нарад	Регіональна програма діяла протягом 2010-2012 рр. Заходи не виконувалися, оскільки коштів на їх реалізацію з обласного бюджету не виділено
7. Регіональна цільова програма розвитку сільського туризму в Луганській області	Основною метою було здійснення заходів, спрямованих на розвиток сільського туризму в Луганській області, формування конкурентоспроможного туристичного продукту	Програма діяла протягом 2010-2012 рр. Офіційні дані відсутні

Джерело: розроблено автором на підставі [11]

Фактичний обсяг фінансування соціально-економічної програми розвитку туристичної галузі Луганської області в 2012 році становив 1,2 млн грн (19,9 % від запланованого обсягу). Безумовно за таких умов фінансування говорити про якісне виконання запланованих заходів у повному обсязі неможливо.

Результати проведеного аналізу щодо стану туристичної сфери діяльності Луганської області дозволяють підвести підсумки та визначити основні фактори розвитку даної галузі, представлені у табл. 4.



Т а б л и ц я 4

**Фактори розвитку туризму в Луганській області**

Позитивні	Негативні
1	2
Зовнішні фактори розвитку туристичної галузі регіону	
<i>Політичні</i>	
участь у міжнародних організаціях, характеризується відносинами з Росією (Євро регіон «Донбас»). Завдяки співпраці двох країн, розроблено проекти щодо покращення екологічної ситуації Луганської області.	складна міжнародна політична ситуація, оскільки процес отримання віз носить складну та довгострокову процедуру, таким чином, на туристичних підприємствах виникають проблеми, щодо організації виїзного туризму
	політична нестабільність, забезпечує негативний імідж в області, що стримує закордонних туристів
<i>Економічні фактори</i>	
	економічна нестабільність в області, гальмує розвиток підприємств, оскільки витрати в туристичних агентствах та туристичних операторів зростають, особливо через постійне коливання курсу валют, останні три роки зміна курсу долара привела до збільшення вартості турів, та зменшення прибутків на туристичних підприємствах. Так сальдо (відносно витрат та прибутків туристичних підприємств) протягом 2009 року склало -9,6%, у 2010 -4,5 та у 2011 -3,9.
	фінансова ситуація, нерівномірне розподілення державних коштів, незначна фінансова підтримка туристичної галузі не може забезпечити належний розвиток цієї сфери економіки
	дефіцит фінансових коштів для реалізації місцевих програм розвитку туризму.
<i>Соціально-демографічні фактори</i>	
Привітне ставлення місцевого населення до відвідувачів Луганської області. Готовність до співпраці у довгостроковому періоді.	чисельність та вік населення, в Луганській області згідно з статистичним щорічником за 2011 рік населення віком від 0 до 15 склало 12,8%, віком від 16 до 59 - 64,8% та пенсіонерів 22,4%, що свідчить про те що через пару років Луганська область не зможе себе забезпечити достатньою кількістю працюючого населення, що може забезпечити значний спад економіки та відповідно туристичної галузі, оскільки спостерігатиметься старіння населення
	на підприємствах спостерігається збільшення стресових ситуацій, відповідальності, додаткової позаурочної роботи, що відображається на скороченні вільного часу
	зміна персонального доходу, індекс номінальної заробітної плати у 2011 знизився на 2,6% порівняно з 2010 роком, а індекс реальної заробітної плати знизився на 3,7% відповідно за 2011 та 2010 роки, це свідчить про негативну динаміку та про те, що знижується купівельна спроможність потенційних клієнтів, а отже, це приводить до зниження прибутків туристичних підприємств



1	2
<i>Науково-технічні фактори</i>	
технологізація й комп'ютеризація туристичної індустрії, використання глобальної мережі Інтернет на туристичних підприємствах	
Внутрішні фактори розвитку туристичної галузі регіону	
забезпечення сфери туризму кадрами: на території Луганської області існує 2 вищих навчальних закладах, що випускають підготовлених спеціалістів сфери туризму	сезонність, розквіт туризму припадає загалом на 2 сезони весна-літо, спостерігається різке зниження туристичних потоків взимку та в осені, що свідчить про відсутність цікавих туристичних продуктів, спроможних привернути увагу потенційних споживачів у міжсезоння
наявність державних та місцевих нормативно-регуляторних актів розвитку туристичної галузі регіону	низький рівень обслуговування туристів в готелях, ресторанах, санаторно-курортних закладах, цінова політика не співпадає з якістю наданих послуг
багата історико-культурна спадщина та наявність значних природно-рекреаційних ресурсів для розвитку туризму	застосування реклами та засобів масової інформації в просуванні туристичних продуктів недостатнє, не дає належного ефекту, як результат – скорочення кількості відвідувачів.
	більшість підприємств не використовують сучасні розробки комп'ютерних програм системи он-лайн бронювання, оскільки це потребує вкладення значних фінансових ресурсів та спеціальних навичок - 154 - працівників.
	незадовільний стан туристичної інфраструктури регіону

*Джерело:* розроблено автором на підставі [8, 9]

Спираючись на дані табл. 4 можна підсумувати, що на сьогоднішній день туристична галузь Луганської області розвивається під впливом переконливої більшості негативних факторів, які фактично гальмують наявні позитивні тенденції.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Результати проведеного аналізу щодо стану туристичної індустрії Луганської області виявили цілий ряд проблем, а саме:

- скорочення туристичних потоків,
- зменшення кількості та незадовільний стан об'єктів туристичної інфраструктури;
- низький коефіцієнт використання місць тимчасового проживання;
- збитковість готельного господарства регіону;
- декларативний характер та недофінансування регіональних програм розвитку туристичної галузі

Задля усунення окреслених недоліків необхідно у першу чергу:

- спільно із регіональними органами влади, представниками бізнесу і громадськості розробити єдину концепцію розвитку туризму Луганської області, де буде зазначено права і обов'язки кожної сторони та яка поєднуватиме всі наявні нормативно-регуляторні акти у даній сфері;

- розвивати співпрацю з сусідніми регіон в рамках євро регіону «Донбас»;

- диверсифікувати наявні видів туризму та розробити інноваційні туристичні маршрути (у тому числі в рамках транскордонного співробітництва);

- нейтралізувати негативний вплив фактору сезонності за рахунок розробки спеціальних міжсезонних пропозицій по привабливих цінах;

- підвищити рівень обслуговування туристів та збалансувати якість і цінову політику пропонованого тур продукту;

- підвищити інтенсивність та ефективність застосування рекламних ресурсів та розширити кількість каналів просування



туристичного продукту області як на національному так і на міжнародному рівні;

- запровадити використання новітніх інформаційних технологій у діяльності туристичних підприємств регіону.

Реалізація запропонованих заходів надасть можливість підвищити ефективність функціонування туристичних підприємств та дозволить вивести туристичну індустрію Луганської області на належний рівень конкурентоспроможності наряду з провідними туристичними регіонами України.

### Література

1. Болдирев О. П. Проблеми розвитку туризму в Луганській області / О. П. Болдирев, К. Р. Габараєва // Вісник СНУ ім. В. Даля – 2012 - № 8 (179) – С. 17-20.

2. Маштакова Н. Культурний туризм Луганської області: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н. Маштакова // Часопис соціально-економічної географії – 2012 - № 12 – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/Chseg/2012\\_12/Mosht.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Chseg/2012_12/Mosht.pdf)

3. Карлова О. А. Дослідження туристського потенціалу Луганського регіону України [Електронний ресурс] / О. А. Карлова, А. М. Шевченко. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/14\\_ENXXI\\_2009/Economics/45758.doc.htm](http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Economics/45758.doc.htm)

4. Клименко О. Ю. Напрями активізації розвитку курортного туризму на Сході України: Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Ю. Клименко - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1181/>

5. Свірідова Н. Д. Регіональний розвиток туризму: теорія та практика управління: монографія / Н. Д. Свірідова, В. М. Пристюк, С.С. Лискова, О.О. Довгаль – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. – 212с.

6. Стратегия социально-экономического развития еврорегиона «Донбасс» на период до 2020 года. Одобрена на заседании Совета Еврорегиона «Донбасс» 10 апреля 2012 г., г. Луганск, Украина – Ростов-на Дону (Россия), Донецк (Украина), Луганск (Украина). – 2012 – 138 с.

7. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Головне управління статистики у Луганській області: офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua>

9. Статистичний щорічник Луганської області за 2011 рік / за ред. С. Г. Пілієва – Луганськ: Головне управління статистики у Луганській області, 2012. –493 с.

10. Статистичний щорічник України за 2011 рік / за О. Г. Осауленка – К.: ТОВ «Август Трейд», 2012. – 559 с.

11. Офіційний сайт Луганської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.loga.gov.ua/>

### References

1. Boldirev O. P. Problemi rozvitku turizmu v Lugans'kij oblasti / O. P. Boldirev, K. R. Gabaraeva // Visnik SNU im. V. Dalja – 2012 - № 8 (179) – S. 17-20.

2. Mashtakova N. Kul'turnij turizm Lugans'koї oblasti: suchasnij stan, problemi ta perspektivi rozvitku [Elektronnij resurs] / N. Mashtakova // Chasopis social'no-ekonomichnoї geografії – 2012 - № 12 – Rezhim dostupu: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/Chseg/2012\\_12/Mosht.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Chseg/2012_12/Mosht.pdf)

3. Karlova O. A. Doslidzhennja turists'kogo potencialu Lugans'kogo regionu Ukraїni [Elektronnij resurs] / O. A. Karlova, A. M. Shevchenko. – Rezhim dostupu: [http://www.rusnauka.com/14\\_ENXXI\\_2009/Economics/45758.doc.htm](http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Economics/45758.doc.htm)

4. Klimenko O. Ju. Naprjami aktivizacії rozvitku kurortnogo turizmu na Shodi Ukraїni: Analitichna zapiska [Elektronnij resurs] / O. Ju. Klimenko - Rezhim dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/1181/>

5. Sviridova N. D. Regional'nij rozvitok turizmu: teorija ta praktika upravlinnja: monografija / N. D. Sviridova, V. M. Pristjuk, S. S. Liskova, O. O. Dovgal' – Lugans'k: Vid-vo «Noulidzh», 2012, - 212 s.







6. Strategija social'no-ekonomicheskogo razvitija evroregiona «Donbass» na period do 2020 goda. Odobrena na zasedanii Soveta Evroregiona «Donbass» 10 aprelja 2012 g., g. Lugansk, Ukraina – Rostov-na Donu (Rossija), Doneck (Ukraina), Lugansk (Ukraina). – 2012 – 138 s.

7. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraïni: oficijnij sajt [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Golovne upravlinnja statistiki u Lugans'kij oblasti: oficijnij sajt [Elektronnij

resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua>

9. Statistichnij shhorichnik Lugans'koï oblasti za 2011 rik / za red. S. G. Piliëva – Lugans'k: Golovne upravlinnja statistiki u Lugans'kij oblasti, 2012. – 493 s.

10. Statistichnij shhorichnik Ukraïni za 2011 rik / za O. G. Osaulenka – K.: TOV «Avgust Trejd», 2012. – 559 s.

11. Oficijnij sajt Lugans'koï oblasnoï derzhavnoï administracij [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.loga.gov.ua/>.

**Зеленко Е. А.**

### **Состояние и перспективы развития туризма в Луганской области**

В статье определено состояние и перспективы развития туристической отрасли Луганской области. С помощью статистических данных определены основные тенденции функционирования туристической индустрии региона. На основе данных официальных источников идентифицированы нормативно-регуляторные акты, которые напрямую или опосредствовано, влияют на развитие туризма в области. Проведенный анализ позволил определить негативные и позитивные факторы развития отрасли, сформулировать основные проблемы и пути их решения для дальнейшего развития туристической индустрии.

*Ключевые слова:* туризм, туристическая отрасль, туристическая инфраструктура, анализ, проблемы, факторы развития.

**Zelenko O.**

### **Status and prospects of tourism in Luhansk region**

The article defines the status and prospects of the development of the tourism industry in Luhansk region. With the help of statistical data it is identified the key trends of the tourism industry functioning in the region. Based on data from official sources normative regulatory acts that directly or indirectly influence the development of tourism in the area is identified. The allowed analysis allows to determine negatively and positive factors of the industry development, to formulate the main problems and their solutions for the further development of the tourism industry.

*Keywords:* tourism, tourist industry, tourist infrastructure, analysis, problems, factors of development.

**Рецензент:** Заблодська І. В. – доктор економічних наук, професор, Директор Луганської філії Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, м. Луганськ, Україна.

**Reviewer:** Zablodskaya I. – Professor, Ph.D. of Economics, Director of the Institute of economic and legal research Lugansk branch National academy sciences of Ukraine, Luhansk, Ukraine.

*e-mail:* [zablodin@yandex.ru](mailto:zablodin@yandex.ru)

*Стаття подана  
10.11.2013 р.*